

dam ex his qui ad prædandum venerant, ita ut sedebat equo velocissime insequi cœpit, volens eam capere, et seria sua illi auferre. Sed cum quidam de astantibus diceret : Noli miser, noli illam in atrium sanctorum insequi martyrum, ne tibi mali aliquid contingat. Ille nihil veritus, admisso equo rapidissime fugientem insequabatur mulierculam. At ubi primis atrio pedibus equus institit, subito cernuatus cecidit. Sessor autem ejus tam gravi allisione vexatus est, ut a summo genu usque ad pedem, dirupta tibia, caro velut ferro incisa dehisceret, osque ipsum carnis tegimine [ms. i, tegmine] nudatum, pateret ; et qui superbus eques venerat, jam humiliatus, nec suis pedibus incedere valens, manibus alienis de atrio ecclesiæ projectus est. Tunc equo et quæ habere potuit sanctis martyribus pro eo datis, morti quidem subtractus est ; sed quod supervixit temporis inutilis et nulli operi aptus fuit, testimonium divinæ virtutis in sua debilitate circumferens, et aliis quibusque salubrem timorem, exemplo patratæ in se ultionis, incutiens, ne talia agentes similia patiantur. Illud quoque notissimum, et omnibus habetur pervulgatum, ad sanctorum martyrum sepulcra oleum aliquando crevisse. Siquidem presbyter vas quoddam fictile juxta altare posuerat, ad servandum oleum, quod ibidem ad fontem luminis, ardere debebat. In quo vase parum quidem olei remanserat, majore ejus parte in lychnorum lumine consumpta, cum repente cœpit crescere, et nullo inspiciente in majus augeri, donec os vasis crescens oleum exæ-

quaret. Quod, cum per dies aliquot fieret, nec jam se intra vasis angustias liquor divinitus auctus caperet, ac guttatim in terram flueret, clericus ecclesiæ ipsius custos hoc solus animadvertit, et subjecto vase altero, intra paucos dies ad unum sextarium collegit, furtimque abscondit; putans infelix divinum miraculum cupiditatis suæ fore compendium, et unde providebatur omnibus patrocinium, inde clandestinum se posse credidit perficere furtum. Sed Christus, qui sanctos suos mirificare apud omnes decreverat, non diu permisit latere, vel illius pudendum facinus, vel quod ad suorum martyrum gloriam contulerat munus. Nam quadam die domum, quæ basilicæ adhæret, in qua etiam Suessonicus episcopus, cum illuc accedit manere consuevit, presbyter nescio quid causæ fuerit, ingressus, vidit vas illud oleo superfluere, et miratur unde illa esset olei copia, cum illic perraro hujusmodi inveniri possit liquor, cœpit percunctari clericum tanti criminis conscium, cujus esset oleum, aut quis illud ibi deposuisset. Sed cum ille diceret, nescire se unde esset, pueri, qui ad discendos psalmos ibidem residebant et rem omnem noverant, indicaverunt presbytero et factum miraculum et custodis furtum. Ille hoc audito cito ad vas quod juxta altare stabat recurrit, et pavimento adhuc olei exundatione madens invenit. Cumque immensum in sanctis suis glorificaret Deum, alius quidam de custodibus advenit et confessus est se magnam partem olei ipsius, nullo teste, tulisse, et ubi voluit, et sicut voluit expendisse.

AUCTARIUM FLODOARDI

Ex codice Igniacensi, qui continet Breviarium Flodoardi libris duobus comprehensum cum appendice.

(Apud Labbe, Biblioth. mss, tom. II, p. 363.)

(*Post epitaphium Fulconis episcopi, lib. iv, cap 8*): Denique Winmarus ejus interemptor, etc., usque finivit. At vero præfatus Fulco utpote vir sapiens, Deumque timens testamentum suum jam dudum ordinaverat, et de jure patrimonii sui quibusdam ecclesiis distribuerat, inter quas Ecclesiæ Remensi pro animæ suæ remedio villam Nemincum quæ sita est in episcopatu Noviomensi contulit, cujus redditas pro illius memoria annuatim recolenda canonicis Remensibus dividuntur. De cujus etiam villæ censu canonici Noviomenses habent singulis annis solidos LX illius monetæ. Cujus autem conventionis causa nummi isti ecclesiæ Noviomensi ab Ecclesia Remensi persolvantur, hic apponere non incongruum æstimamus : ut ergo facilius hoc ostendamus, memoriale scriptum illius pacti huic operi adnectamus.

« In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, præsentibus et futuris sanctæ matris Ecclesiæ filiis sit

nota conventio habita inter canonicos sanctæ Mariæ Remensis ac sanctæ Mariæ Noviomensis de tertia parte villæ quæ dicitur Bidricus. Harduinus Noviomensis ecclesiæ archidiaconus, postea autem Lingonensis factus episcopus, ipsam tertiam partem villæ supradictæ, quæ sibi a parentibus jure hæreditatis cesserat, fratribus ecclesiæ Noviomensis pro remedio animæ suæ contulerat, quam dum longe remoti tenerent, prædones regionis per invasiones crebras atque prædationes vehementer vastabant. Qua necessitate compulsi, sed et a fratribus Remensis ecclesiæ commoniti, ad Treccensum eam dederunt pro libris III nummorum Vermandensium, quos singulis annis acciperent de censu apud Nemincum in festo S. Dionysii. Quod si de censu solvendo injustitia facta fuerit, emendetur lege fori. Si vero villa ipsa vastata fuerit, Remenses fratres ab hac conventionem ideo non resiliant ; et si emendata fuerit, Novio-

menses fratres in sua conventione ideo nihilominus permanerent. Hujus vero conventionis ratio facta est consilio atque consensu Widonis archiepiscopi, Odalrici præpositi, Richardi decani, Odonis cantoris, necnon totius congregationis. At ex altera parte similiter concessa est ista conventio Balduini Noviomensis episcopi voluntate, atque consilio Haganonis præpositi, Rotberti decani, totiusque congregationis communi suffragio. Insuper etiam utraque pars volentes pactum hoc fore perpetuum, scriptum fieri delegarunt, quod esset in sempiternum prædictæ conventionis testimonium. Actum anno incarnationis Dominicæ mill. LI, indictione III, regnante Henrico rege, anno XXIII, archiepiscopatus domni Widonis anno XVIII, Balduini episcopi Noviomensis anno VIII. »

Item lib. IV, cap. 19, post finem capituli : De isto Seulpho solebant dicere nostri antecessores quod ipse ampliaverat templum hoc quantum continet longitudo arcuum trium. Dicebant quoque quod ipse veterem turrim construxerat, quam domnus Samson

archiepiscopus dirui fecit, quando etiam ipse ecclesiam duorum arcuum longitudine ampliavit, et in unoquoque latere turrim unam ædificare inchoavit anno incarnati Verbi 1132. Sed quoniam de prædicta opinione nulla in libro Flodoardi mentio invenitur, incertum esse videtur, quod neque scripto, neque teste aliquo comprobatur. Porro iste Flodoardus, qui hujus operis est auctor, fuit contemporaneus Herivæi archipræsulis, Seulphi quoque atque Artoldi, ut ex ipsius verbis perpenditur, et qui minora horum opera enarravit, rem istam maguam, si verum esse sciret, forsitan non omisisset. Sane præfatus Seulfus, ut scriptum habemus, immunitatem claustrum nobis largitus est, videlicet domos vendendi, emendi, seu invicem commutandi, pro qua largitione annuatim defunctionis ejus diem recolimus, cui etiam obsequio Tilpini atque Widonis memoriam, qui pridie quam iste decesserunt, et multa Ecclesiæ bona contulerunt, non immerito adjungimus. Nunc itaque paululum digressi, ad narrationis seriem articulum reducamus.

IN LIBROS HISTORIÆ REMENSIS ECCLESIAE SCHOLIA SEU NOTÆ

Quibus obscura quæque illustrantur, dubia et involuta explicantur, mutila ac depravata supplentur et emendantur.

AUCTORE GEORGIO COLVENERIO.

SS. Theologiæ doctore et regio ac ordinario in Academia Duacenci professore collegiatæ ecclesiæ S. Petri præposito et Academiæ cancellurio.

(*Ex Bibliotheca Patrum, tom. XVII.*)

SCHOLIA IN LIBRUM PRIMUM.

PROLOGUS.

Præclaro præsuli R. Flodoardus. Sic cum R. P. Jacobo Sirmondo extendimus, cum ms. sit R F L, ubi, ut idem Sirmondus ait, per litteram R nonnulli putant Rodolphum episcopum Laudunensem intelligi, quem scribit in Chronico suo hic auctor noster obiisse anno 948 : neque hæc historia ulterius progreditur.

CAPUT PRIMUM.

Fratris militibus interfectum. Sic omnia exemplaria, atque ita frequenter loquitur, subaudita præpositione, pro a fratris militibus, quam adjecit J. Sic infra cap. 6. *turbis remotus popularibus.*

PATROL. CXXXV.

C *Cujus etiam fornicem prodeuntibus dexterum.* Hoc est cum qui a dexteris est iis qui civitatem ingrediuntur.

Nautæ siquidem cygnum bonam prognosin prodere ferunt, ut ait Æmilius. Hæc verba cum disticho sequente sumpta sunt ex Isidoro lib. XII Originum sive Etymologiarum, cap. 7, ex quo adjeci voculam *ait*. Isidorus ea desumpsit ex Servio in I Æneid., ad versum :

Aspice lætantes bis senos agmine cygnos.

Habet autem distichon hoc Æmilius Macer in Ornithogonia, quem librum citat Servius ; item Nonius Marcellus, verbo *prosecta*. Ubi tamen pro Æmilius